

گفت‌وگو با سوسن بخشایش، اولین زنی که عنوان صدابرداری را از آن خود کرد

شغلی که دوست داشتم

بزنند و کار صدابرداری کنند. ما هم از نزدیک نظارت می‌کردیم. در همان دوران، جشن‌هایی می‌گرفتیم و خودمان در کانون از صدابدارها تقدیر می‌کردیم. بر همین اساس، به سه نفر «تندیس طلایی» اهداء کردیم. این تندیس به بهترین کسانی که کار می‌کردند و شخصیت‌های هنری به خصوص در زمینه موسیقی، تعلق می‌گرفت. اولی را به آقای ریاحی که صدابدار موسیقی بود و در استودیوی خصوصی کار می‌کرد دادیم. دومی به من و سومی هم به محمود امینی اهدا شد. در نهایت قرار شد هر سال بین خودمان یک نفر را در حوزه موسیقی انتخاب کنیم که متأسفانه به کرونا خورد و خیلی از کارها خوابید.

این صدابدار تاکید می‌کند: یک از پروژه‌های دیگری که دوستانمان سفارش کردند، این بود که در «ایران ایر» استودیو صوتی و تصویری بگذاریم. یکی از همکارانم که شرکتی از خودش داشت، این کار را تقبل کرد و از دو نفر از صدابدارها خواست که همکاری کنند. همانجا توانستیم ۱۰ کانال درست کنیم. قبلاً یک نفر بود و یک نفر یک ماه می‌رفت انگلیس و پاییز طلایی را ضبط می‌کرد و صوتش در هواپیما پخش می‌شد. پروژه ما به این صورت بود که ۱۰ کانال داشتیم که این کانال‌ها از قسمت‌های مختلف تشکیل شده بود: ایران‌شناسی، قصه‌بچه‌ها، ترتیل قرآن، نمایش نقاط دیدنی ایران، موسیقی سنتی و... از سال ۱۳۷۲ تا زمانی که کرونا شروع شد، کار را ادامه دادیم و حتی چند کشور هم سر زدیم.

حدود دو سال قبل به واسطه شناخت وزارت ارشاد از من به عنوان فردی که در رادیو تلویزیون کار می‌کنم، مدرکی به من دادند و من را عضو پیشکسوتان وزارت ارشاد کردند. در حال حاضر هم با آنها همکاری می‌کنم و طی این مدتی که من موسیقی بانوان ضبط می‌کردم، اطلاعات بسیاری داشتم که آنها را در اختیار دیگران گذاشتم تا رویش کار کنند و بتوانند در قالب تاریخ موسیقی بانوان اثری را منتشر کنند.

مادر من زنی قوی بود

بخشایش از دوران کودکی اش هم اینطور می‌گوید: ما ۵ خواهر و برادر بودیم. مادر من زنی قوی بود و دوست داشت بچه‌هایش به سرانجام برسند، تحصیلات بالایی داشته باشند و روی پای خودشان بایستند. برای همین من هم سعی کردم با وجود همه سختی‌ها انسان موفقی باشم.

او در پاسخ به این پرسش که آیا فکر می‌کرده روزی دکترای هنر را کسب کند، عنوان می‌کند: در دوران جوانی چنین تصویری نداشتم اما همیشه تلاش کرده‌ام که در همه زمینه‌ها تاجایی که می‌توانم، موفق باشم. با همراهی دوستان، استودیوهای مختلفی را خارج از سازمان راه‌اندازی کردیم که نیاز به تجربه صدابرداری داشت. همزمان چند جوان می‌آمدند و من به آنها کار یاد می‌دادم. من همیشه عاشق کارهای فنی و هنری بودم. بخشایش درباره بزرگترین آرزوی زندگی اش می‌گوید: هیچ وقت فکر نکردم بزرگترین آرزوی دارم یا نه؟

دنیای صدابرداری حال و هوای خاص خود را دارد. شاید مخاطبانی که رادیو و برنامه‌های جادویی آن را می‌شنوند، تصویری از حساسیت‌های فضای صدابرداری نداشته باشند. توجه به بالا و پایین شدن صدا هنگام ضبط برنامه‌های رادیویی و هدایت صدا برای انتقال بهترین کیفیت به مخاطب، کار ساده‌ای نیست که هر کسی از پس آن برآید. سوسن بخشایش، اولین زنی است که عنوان صدابرداری را از آن خود کرده است. متولد ۱۳۲۹ است و توانسته با تلاش و کوشش، برنامه‌های مختلفی را با موفقیت روی آنتن ببرد. بخشایش همزمان با صدابرداری برنامه‌های رادیویی، صدابرداری ضبط موسیقی را هم در دست داشته است. او در گفت‌وگوی خود با جام جم، از نحوه ورودش به دنیای صدابرداری می‌گوید.

بسیار خوبی که امکانات در اختیارمان می‌گذاشتند توانستم کار ضبط موسیقی را از برنامه‌های تک نوازی شروع کنم. هفته‌ای دو روز آفیش من در واحد موسیقی بود. وی می‌گوید: استودیوهایی داخل جام جم به صورت مدرن ساخته شد و در اختیارمان قرار گرفت تا ضبط موسیقی را در ساختمان برون مرزی انجام دهیم. با اینکه بازنشسته شدم، باز هم از من خواستند کارم را ادامه دهم. یعنی تقریباً در دو بازه زمانی ۲۵ سال در واحد موسیقی کار کردم. در ۲۵ سال دوم از من خواستند به عنوان کارشناس صدای استان‌ها مشغول کار شوم. در آن واحد گروهی بودیم که تجربه بسیار زیادی به دست آوردیم.

بخشایش در بخش دیگری از خاطرات کاری خود، اینطور می‌گوید: طرحی پیاده شد تا ما برای آموزش نیروی جوان شهرستان‌ها به آنجا برویم. ما با گروهی ۵ نفره اعزام شدیم و من آن کار را خیلی دوست داشتم. در نتیجه حدود ۷-۸ سال شاید هم بیشتر، با واحد موسیقی، برای کارشناسی می‌رفتیم. ماهی یک بار هم مأموریت داشتیم که به شهرستان‌های مختلف برویم که به نظرم کار خیلی تأثیرگذاری بود. بخشایش از بهترین برنامه‌هایی که ضبط کرده یاد می‌کند و می‌گوید: یکی از برنامه‌هایی که من دوست داشتم، ضبط برنامه‌های رادیویی بود. برای گفت‌وگو به خانه اساتید مختلف، دانشمندان و فیلسوفان می‌رفتیم و صدای آنها را ضبط می‌کردیم.

نحوه تشکیل کانون صدابداران

او ادامه می‌دهد: از سال ۱۳۶۲ که به موسیقی بانوان، شکل و شمایل جدی‌تری داده شد، دنبال صدابدار خانم بودند که تنها صدابدار خانم در آن زمان من بودم. از آنجا که من با وزارت ارشاد شروع شد. من در بیش از ۵۰ سالن در شهرستان‌های مختلف اجرا داشتم. فرهنگسرای نیاوران و تالار وحدت هم جزء سالن‌هایی بود که همیشه برنامه داشتیم. بعد از آشنایی با خانه موسیقی، خواستم فعالیت‌م را ادامه بدهم. آنجا بود که متوجه شدم همه گروه‌های موسیقی، کانون دارند و من پیشنهاد دادم که کانون صدا برداران تشکیل شود. بعد از آن، کلاس‌های صدابرداری را برگزار کردیم و تجربیاتی را که داشتیم در اختیار جوان‌ها گذاشتیم. تا شروع «کرونا» ما ۱۶ ترم کلاس صدابرداری برگزار کردیم و از وزارت ارشاد خواستیم به کسانی که این دوره‌ها را گذرانده‌اند مجوز بدهند. وزارت ارشاد هم قبول کرد که با این هنرجویان با کسب این مدرک، استودیو

سوسن بخشایش درباره آشنایی خود با رادیو به جام جم می‌گوید: دیپلم ریاضی بودم. خیلی دنبال کار می‌گشتم. به خانه یکی از دوستان مادرم رفتم که برادرش استاد دانشگاه صداوسیما بود. وقتی متوجه شد دنبال کارم، گفت چرا در دانشکده ثبت نام نمی‌کنی؟ درست یک روز مانده بود که نوبت ثبت نام تمام شود. به ساختمان جام جم رفتم و در آزمون شرکت کردم. من جزء ۱۰ نفر برگزیده شدم. کلاس‌هایمان به صورت فشرده برگزار شد و به مدت دو سال طول کشید. چون رئیس سازمان در آن زمان می‌خواست نیروهای جوان تحصیل کرده و دوره‌دیده را جایگزین نیروهای قدیمی کند، به سرعت شرایط کلاس‌های آموزشی و عملی و تجربی را فراهم کرد.

کار با میکروفنی ساده

این صدابدار با سابقه ادامه می‌دهد: وقتی دوره دانشکده تمام شد، به میدان ارگ رادیو رفتم. بر اساس برنامه ریزی، کار را با میکروفنی ساده شروع کردیم تا بر اساس توانایی‌هایمان، از ما در برنامه‌های مختلف استفاده کنند. خیلی زود احساس کردم این همان شغلی است که من دوست دارم. در نتیجه با عشق و علاقه سعی کردم کار کردن را یاد بگیرم. طوری به کار صدابرداری علاقمند شدم که می‌خواستیم همه برنامه‌های رادیو را ضبط کنیم. از برنامه «یک میکروفن» شروع کردم و بعد از آن، ضبط برنامه‌های کودک، گزارش و حتی برنامه‌های ترکیبی را که نیاز به توانمندی بالا داشت، آغاز کردم. برنامه‌هایی که ضبط می‌شد، بسیار متنوع بود و بخش‌های اجتماعی، سیاسی هنری، تئاتر و نمایشنامه را شامل می‌شد. بخشایش عنوان می‌کند: من صدابرداری برنامه‌های مختلف را خیلی زود یاد گرفتم. البته باید بگویم صدابرداری شاخه‌های مختلفی دارد؛ صدابرداری پخش، تولید رادیو، تولید تلویزیون و پخش تلویزیون. مادر همه این شاخه‌ها نه تنها تئوری، بلکه عملی هم آموزش دیدیم. اولین برنامه رادیویی که من در میدان ارگ ضبط کردم، برنامه «کار و کارگر» بود. وی در توضیح زندگی خودش هم اینطور بیان می‌کند: در سال ۶۲ زمانی که جوانی ۲۰ ساله بودم، ازدواج کردم. آن زمان من هفته‌ای ۳ روز از ساعت ۹ صبح تا ۸ شب، سرکار بودم اما سعی می‌کردم با برنامه ریزی، به همه کارهایم برسیم. به مرور به این علاقه مند شدم که ضبط موسیقی را بیاموزم و به کمک همکاران و مدیران

از سال ۱۳۶۲ که به

موسیقی بانوان، شکل

و شمایل جدی‌تری

داده شد، دنبال

صدابدار خانم بودند

که تنها صدابدار خانم

در آن زمان من بودم.

از آنجا که من با وزارت

ارشاد شروع شد. من

در بیش از ۵۰ سالن

در شهرستان‌های

مختلف اجرا داشتم